

การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

A Study of the Approaches to Innovative Leadership Developing of School Administrators Under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1

ธนพงษ์ พรหมบาง¹ ดร.ธีระ ภูดี² ดร.รัชฎาพร งอยภูธร³
Tanapong Prombang¹ Dr.Theera Phudee² Dr.Rutchadapohn Ngoi-phuthorn³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 327 คน จาก 175 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน และครู จำนวน 300 คน กำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซ์และมอร์แกน) และผู้ทรงคุณวุฒิ ในการให้ข้อมูล จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม และด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ประกอบด้วย 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการพัฒนาตนเอง ดังนี้ 1.1) หมั่นฝึกฝนการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ 1.2) การฝึกอบรมการทำงานเป็นทีมและการศึกษาดูงานจากผู้บริหารต้นแบบ 1.3) ศึกษาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง และจากบุคคลผู้มีประสบการณ์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารในโรงเรียน

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

¹Master of Education Program in Educational Administration Kalasin University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

²Course Teacher in Master of Education Program in Educational Administration Kalasin University

³อาจารย์พิเศษ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

³Special Teacher in Master of Education Program in Educational Administration Kalasin University

* ผู้ติดต่อ, อีเมลล์: ธนพงษ์ พรหมบาง, mosmanchester@hotmail.com

รับเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2565 แก้ไข 3 มกราคม 2566 ตอปรับ 5 มกราคม 2566

2) ด้านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ในฐานะที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด มีแนวทางการพัฒนาผู้บริหารในสังกัด ดังนี้ 2.1) ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและการทำวิจัยของผู้บริหารโดยมีการเผยแพร่ให้ ผลงานเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น 2.2) ส่งเสริมกระบวนการ PLC เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาวัตกรรมการ 2.3) ส่งเสริมผู้บริหารให้มีทักษะด้านการติดต่อสื่อสารเพื่อนำมาใช้ประสานงานกับผู้อื่น 2.4) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีมเทคโนโลยีและดิจิทัล การตัดสินใจผลสัมฤทธิ์และมนุษยสัมพันธ์ 2.5) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารคิดค้นนวัตกรรม และรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา 2.6) จัดหลักสูตรเกี่ยวกับการวิจัยและนวัตกรรมให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และสร้าง ผลงานของตนเองโดยใช้สื่อเทคโนโลยีมาช่วยแก้ปัญหา

ABSTRACT

This research aims to 1) study the innovative leadership of school administrators Under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1 2) To study the guidelines for developing innovative leadership of school administrators. Under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1, the sample group consisted of 327 school administrators and teachers under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1, academic year 2021, totaling 327 people from 175 schools, including 27 educational institute administrators. 300 people and teachers. The sample size was determined by setting the sample size according to Craigie and Morgan's table). Purposive random sampling. The instrument used for data collection was a questionnaire which was a 5 – level estimation scale and a structured interview form created by the researcher. The data were analyzed by frequency distribution, mean, and standard deviation.

The results of the research found that

1. Innovative leadership of school administrators Under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 1, the overall level was at a high level.
2. Guidelines for developing innovative leadership of administrators in schools under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1 found that there were guidelines for developing innovative leadership of school administrators. Under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office, Region 1 in the field of teamwork and innovation participation. And in terms of having skills in creativity, innovation, there are 2 components as follows: 1) School administrators 1.1) Regularly practice working as a team with other school administrators. 1.2) Teamwork training and study tour from the master executive 1.3) Study new knowledge by yourself and from experienced people. 2) Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Area 1 2.1) Promote innovation and research by executives by disseminating works to set an example for others 2.2) Promote the PLC process as a guideline for creating and developing innovations. 2.3) Encourage executives to have communication skills for use in coordinating with others. 2.4) Promote the development of necessary skills in the 21st century for school administrators, including analytical and creative thinking, problem solving, communication, teamwork, technology and digital. Results – oriented judgment and human relations 2.5) Organize activities that encourage executives to

innovate. and management style new school to apply in educational management 2.6) Organize research and innovation courses for executives to learn and create own work by using technology media to help solve problems

Keywords: Innovative Leadership, School Administrator

กุ่มิหลัง

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องมี เพื่อสร้างความตระหนักและปรับเปลี่ยนทัศนคติ รวมทั้งความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม สามารถเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ มีกรอบการทำงานที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ผู้นำเชิงนวัตกรรมที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์ นำเปลี่ยนเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา ครูจะต้องเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นผู้ผู้นำเชิง นวัตกรรม โดยค่านึงถึง 2 ประเด็นหลัก คือการนำวิธีการใหม่มาใช้เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำและการเป็นผู้ผู้นำเชิงนวัตกรรม ที่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรม อีกทั้งยังเป็นการนำความคิดเชิงนวัตกรรมมาช่วย แก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ในองค์กร นอกจากนี้ผู้นำเชิงนวัตกรรมมีหน้าที่หลักในการเปลี่ยนวัฒนธรรม องค์กรไปสู่วัฒนธรรมนวัตกรรมอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 43 – 44)

การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการ เปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา ที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาในบางเรื่อง เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น การพัฒนา หลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจของ ผู้เรียนให้เพิ่ม มากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง ซึ่งการใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในระบบการบริหารจัดการด้าน การศึกษาที่มี ส่วนช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ศศิประภา ชัยประสิทธิ์, 2553, หน้า 60) สอดคล้องกับ วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2549, หน้า 1) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อผลลัพธ์ที่ได้จากระบบ การศึกษา ประสิทธิภาพ ของการบริหารการศึกษา และประสิทธิผลขององค์การทางการศึกษา อย่างไรก็ตามการที่ ผู้บริหาร โรงเรียนจะบริหารให้ได้ผลดีนั้น จำเป็นจะต้องมีการเสริมพลังให้ผู้บริหาร ได้มีโอกาสฝึกและใช้ความ เป็นผู้นำ หรือภาวะผู้นำ (Leadership) ได้อย่างเต็มศักยภาพเพื่อให้ผู้บริหารเป็นนักบริหารมืออาชีพ ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญ และมีความจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกระดับ ซึ่งจะต้องปฏิบัติงานร่วมกับ ผู้อื่น โดยเพื่อนร่วมงานมีความเต็มใจ ฟังพอใจ และในขณะเดียวกันก็ได้ปฏิบัติงานที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมทั้งมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (อภิวัฒน์ เจนเชียวชาญ, 2549, หน้า 14) นอกจากนี้ วิโรจน์ สารรัตน์ (2545, หน้า 38) ยังกล่าวว่า โรงเรียนที่มี ประสิทธิภาพหรือ โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเป็นแนวทาง ต้องอาศัยความ ทุ่มเทพยด้อมในทุกระดับ จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องอาศัยเป้าหมายที่ชัดเจน และท้าทาย มีทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ ต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนและภาวะผู้นำของคณะครู และยังมีงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการ บริหารงาน ให้สัมฤทธิ์ผลความสำเร็จในผลงานมี ส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหารหรือภาวะผู้นำเป็นสิ่งสะท้อน ให้เห็นว่าหน่วยงานนั้นมี ลักษณะการปฏิบัติงานอย่างไร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญ ที่สุด ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในความเป็นผู้นำ บริหารงานให้บุคลากรที่มีอยู่ ช่วยกันทำงานและรู้จัก เลือกวิธีการ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เกิดประสิทธิผลและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (สุวรรณา เทพประสิทธิ์, 2555, หน้า 88) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัด

กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสกลนคร อำเภอกุดบากอำเภอภูพาน อำเภอโพธิ์น้ำแก้ว อำเภอโคกศรีสุพรรณ อำเภอกุสุมาลย์ และอำเภอเต่างอย มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 175 โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียน มีบริบทที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก ตลอดจนจังหวัดสกลนครเป็นจังหวัดที่มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักเรียนอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากการขยายตัวของชุมชน จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของการศึกษาไทยในระดับสากลเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่เป็นกำลังสำคัญ ในการขับเคลื่อนโมเดลไทยแลนด์ 4.0 ต่อไป

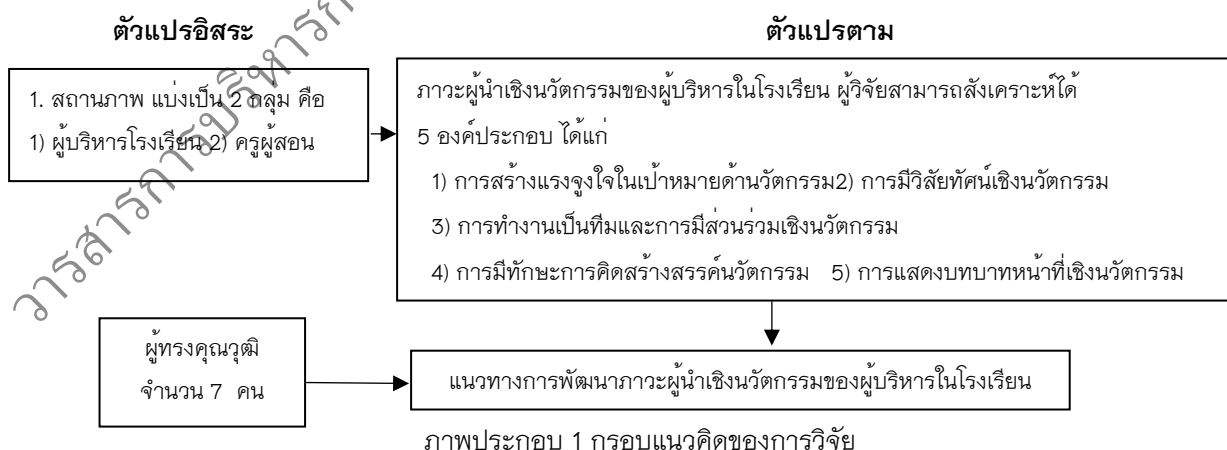
คำถามการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสตรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 175 โรงเรียน เป็นผู้บริหารจำนวน 169 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,948 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 จำนวน 327 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของขนาดของโรงเรียน เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยจะทำการสุ่มอย่างง่ายจนครบจำนวนตามที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ สถานภาพ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษา และครูด้วยตนเองเพื่อชี้แจงรายละเอียดและความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 327 ชุด และสามารถเก็บข้อมูลกลับคืนมาได้ 282 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.24
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้องและนำมาดำเนินการจัดทำข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับการคำนวณหาค่าสถิติตามลักษณะข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive random sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 1 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

- 1) นักวิชาการ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านหลักการบริหารการศึกษา หรือการพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษา เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีตำแหน่งทางวิชาการ ไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ จำนวน 1 คน
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีประสบการณ์ การบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 4 คน
- 3) ผู้บริหารการศึกษา ที่มีประสบการณ์การบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี วิทยฐานะไม่ต่ำกว่าเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีข้อคำถาม ได้จากการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 นำองค์ประกอบจากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 น้อยกว่าค่าเฉลี่ยรวม นำมาจัดทำแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้โทรศัพท์ประสานกับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนัดวัน เวลา และสถานที่ เพื่อเตรียมการดำเนินการสัมภาษณ์ตามผู้เชี่ยวชาญสะดวก
2. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ส่งถึงผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ให้ข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารในโรงเรียน ในช่วงวันที่ 24 มีนาคม 2565 ถึง 27 เมษายน 2565
3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นกำหนดไว้ โดยขออนุญาตบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วย เครื่องบันทึกเสียง เพื่อนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ในภายหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้อาการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านและด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ค่าเฉลี่ยรวม มี 3 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างแรงจูงใจในเป้าหมายด้านนวัตกรรม 2) ด้านการแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม มี 2 ด้าน คือ 1) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม และด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มี 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

1. หมั่นฝึกฝนการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาอื่น
2. การฝึกอบรมการทำงานเป็นทีมและการศึกษาดูงานจากผู้บริหารต้นแบบ
3. ศึกษาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง และจากบุคคลผู้มีประสบการณ์

2. ด้านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

1. ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและการทำวิจัยของผู้บริหารโดยมีการเผยแพร่ให้ ผลงานเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น
2. ส่งเสริมกระบวนการ PLC เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาวัตกรรม
3. ส่งเสริมผู้บริหารให้มีทักษะด้านการติดต่อสื่อสารเพื่อนำมาใช้ประสานงานกับผู้อื่น
4. ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีมเทคโนโลยีและดิจิทัล การตัดสินใจผลสัมฤทธิ์และมนุษยสัมพันธ์
5. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารคิดค้นนวัตกรรม และรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา
6. จัดหลักสูตรเกี่ยวกับการวิจัยและนวัตกรรมให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และสร้าง ผลงานของตนเอง โดยใช้สื่อเทคโนโลยีมาช่วยแก้ปัญหา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการที่จะเปลี่ยนแปลง

การปฏิบัติงานแบบเดิม ๆ ให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการสร้างสรรค์งานมากขึ้น โดยให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์ทำงานเป็นทีม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยเป็นผู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กร เป็นผู้ที่วิสัยทัศน์กว้างไกลและมีภาวะผู้นำในการจัดการและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครู สอดคล้องกับ Institute of Work Psychology (2003, p. 143) ที่กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับการกระตุ้นและสร้างความมั่นใจให้กับครูในการลองทำสิ่งใหม่ ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา จะทำให้ครู มีความรู้ มีทักษะและความสามารถใหม่ ๆ ในการที่จะนำไปใช้สร้างให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการ มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งหมายถึงครูจะต้องได้รับโอกาสในการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารควรให้การ สนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดการมีความคิดสร้างสรรค์

2. แนวทางการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

2.1 แนวทางพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 1) หมั่นฝึกฝนการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ 2) การฝึกอบรมการทำงานเป็นทีมและการศึกษาดูงานจากผู้บริหารต้นแบบ 3) ศึกษาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง และจากบุคคลผู้มีประสบการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนมีการศึกษาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง และจากบุคคลผู้มีประสบการณ์อยู่เสมอ และมีการศึกษาดูงานจากผู้บริหารต้นแบบและมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สอดคล้องกับ กนกวรรณ จันทนิมะ (2564, หน้า 99) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนได้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โดยโรงเรียนมีการวางแผน กำหนดขั้นตอนการทำงาน มีโครงการเพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลวิจัยของ จีรภา ประพันธ์พัฒน์ (2560, หน้า 114) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน

2.2 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ได้แก่ 1) ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมและการทำวิจัยของผู้บริหารโดยมีการเผยแพร่ให้ผลงานเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น 2) ส่งเสริมกระบวนการ PLC เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาวัตกรรม 3) ส่งเสริมผู้บริหารให้มีทักษะด้านการติดต่อสื่อสารเพื่อนำมาใช้ประสานงานกับผู้อื่น 4) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์การแก้ปัญหาการสื่อสาร การทำงานเป็นทีมเทคโนโลยีและดิจิทัล การตัดสินใจผลสัมฤทธิ์และมนุษยสัมพันธ์ 5) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารคิดค้นนวัตกรรม และรูปแบบการบริหารสถานศึกษาใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา 6) จัดหลักสูตรเกี่ยวกับการวิจัยและนวัตกรรมให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และสร้างผลงานของตนเองโดยใช้สื่อเทคโนโลยีมาช่วยแก้ปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีการส่งเสริมผู้บริหารให้มีทักษะด้านการติดต่อสื่อสารเพื่อนำมาใช้ประสานงานกับผู้อื่นและส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สุวิทย์ ยอดสละ (2556, หน้า 118) ที่กล่าวว่า ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการรับรู้ถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสถานศึกษาที่สามารถส่งผลต่อการทำงานเพื่อเป็นแรงกระตุ้น ให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีและมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานสำเร็จ ดังนั้นการสร้าง บรรยากาศในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ นิกัญชลา ล้นเหลือ (2554, หน้า 249 – 250) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถใช้

เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อเพิ่มความสามารถในการทำงานให้กับสถานศึกษาต้องสามารถใช้ เทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำงานให้กับสถานศึกษา เพื่อสร้างความ เข้าใจอันดีระหว่างครู และบุคลากรทางการศึกษา นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการจัดการ อบรมพัฒนาบุคลากรในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไป สร้างสรรค์เป็น นวัตกรรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการตามบริบทของครูแต่ละท่าน ตลอดจน จัดให้มี ระบบบริหารจัดการเรียนรู้และองค์ความรู้ภายในสถานศึกษา รวมทั้งจัดทำระบบงาน ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน จัดเก็บเป็นฐานข้อมูลส่วนกลางเช่น เพจโรงเรียน เพื่อนติดต่อ ข่าวสารและประชาสัมพันธ์ให้ภายนอกหน่วยงานได้รับรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ครั้งต่อไป ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างแรงจูงใจในเป้าหมาย ด้านนวัตกรรม 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 3) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 4) การมีทักษะ การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 5) การแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาตนเอง ตามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนในด้านดังกล่าว

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ในด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม และ ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม สำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วย 1) หมั่นฝึกฝนการทำงานเป็นทีมร่วมกับ ผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ 2) การฝึกอบรมการทำงานเป็นทีมและการศึกษาดูงานจากผู้บริหารต้นแบบ 3) ศึกษาองค์ ความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง และจากบุคคลผู้มีประสบการณ์ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 1 และผู้บริหารโรงเรียนสังกัด หน่วยงานอื่น ๆ ควรนำแนวทางดังกล่าวไปพัฒนาตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ที่เป็นผู้บริหารต้นแบบ

เพื่อถอดบทเรียนให้ผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 นำไปเป็นแนวทาง ในการพัฒนาตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ จันทรมิยะ. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กาฬสินธุ์. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการโครงการสถานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ขวัญชนก โตนาค และคณะ. (2557). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จีราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครนายก. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ภิญญา สายศิริสุข. (2561). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ปัญหาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. การค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิกัญชลา ลั่นเหลือ. (2554). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ป.ร.ด. ขอนแก่น :มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2545). การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์ องค์การศึกษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์พิสุทธิ์.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2549). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตรงของประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวรรณา เทพประสิทธิ์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบวิถีทางเป้าหมายของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครนายก: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุวิทย์ ยอดสละ. (2556). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิประภา ชัยประดิษฐ์. (2553). “องค์กรแห่งนวัตกรรม” ทางเลือกของผู้ประกอบการยุคใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อภิวัฒน์ เจนเชี่ยวชาญ. (2549). ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารดีเด่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Frone, M. R. (2003). Work–family balance. In J. C. Quick & L. E. Tetrick (Eds.), *Handbook of occupational health Psychology* (pp. 143–162). American Psychological Association.